

[Hartvig Frisch.]

skattemæssig Ligestilling, saa er der allerede givet Svar ogsaa af den højtærede Statsminister paa Spørgsmaalet om Eksporten og Valutaen. Hvad Friheden i Produktionen angaar, har Bønderne jo denne Frihed paa alle de Punkter, hvor de ikke selv er kommet til Staten og har bedt om og faaet Støtte. Som Eksempler paa dette sidste nævner jeg typisk Svinereguleringen og ogsaa Tildelingen af Sukker- og Kartoffelarealer. Jeg kan derfor sige, vi Socialdemokrater ønsker ikke at blive Formyndere for Bønderne, hvis Dygtighed vi anerkender i høj Grad; men hvor en Regulering af Produktionen er nødvendig af Hensyn til Bønderne selv, der skal den selvfølgelig gennemføres, ligesom under Krig og lignende Tilstande af Hensyn til Samfundet som Helhed.

Jeg kommer derefter til det sidste Spørgsmaal, om den saakaldte skattemæssige Ligestilling, som ogsaa det ærede Medlem Hr. Grønning var saa stærkt inde paa. Dette samme ærede Medlem Hr. Grønning stod faa Dage senere frem, da det passede ham, og erklærede, at han ikke troede paa Statistisk Departements Tal. Det kunde jo friste en anden en til at gøre Gengæld ved at erklære, at man ikke troede paa Tallene fra Landøkonomisk Driftsbureau. Men det vil ikke være rigtigt, Tallene er sikkert gode nok, selv om det jo kun er et begrænset Antal Brug, der undersøges. Men derimod er der noget ved selve Regnskabsopstillingen, som jeg vil gøre en Bemærkning om.

Ud fra den Betragtning, at Landbrug er en Forretning, er Opstillingen baade med Hensyn til Forrentning, Skatter og Driftslederløn uangribelig og efter de bedste Mønstre. Men er Landbrug alene en Forretning? Er det ikke samtidig en Families hele Liv, altsaa en Forbrugerenhed, foruden at være en Produktionsenhed? Jeg anstiller f. Eks. en Sammenligning med en Læge eller en Lærer. Det koster ogsaa en vis Mængde Kapital at uddanne en Læge og en Lærer, men alligevel opstiller man jo ikke en Rentabilitetsberegning for at bedømme, om Stillingen svarer sig eller ikke. Familien som en Forbrugerenhed er her det helt afgørende. Men paa ganske samme Maade stiller det sig med Tusinder og atter Tusinder af Landbohjem Landet over,

baade smaa og store. Selve Forbruget og Levemaaden er en temmelig fast Størrelse, ikke mindst fordi Naturaløkonomien spiller en langt større Rolle paa Landet end i Byen. Og derfor kan det ærede Medlem Hr. Grønning for mig gerne staa op og paavise, at de store Brugs Ejere efter sidste Aars Opgørelse ikke blot intet har tjent, men har maattet betale 1 521 Kr. pr. Brug bare for at eksistere. Jeg indskyder her, at mærkeligt nok, i Modsætning til det ærede Medlems Opgørelse forleden, er alle andre Opgørelser gaaet ud paa, at det er det lille Brug, der har haft den daarligste Rentabilitet, Gaardmandsbruget har haft det noget bedre, og det store Brug afgjort bedst; det er lige modsat det ærede Medlems Opstilling. Men jeg siger altsaa: For mig kan denne Sum gerne nævnes — hvis det ærede Medlem ellers har læst rigtigt op, for paa Sp. 526, hvor han nævner Skattetrykket pr. Hektar siger han 28 Kr., og jeg har faaet oplyst, at dette Tal er galt, det skal være 26 Kr.; men det er i og for sig kun Smaaating, jeg forstaar denne Tale og disse Tal saaledes, at hvis en Mand skal laane hele Kapitalbeløbet i en Bank og forrente det og samtidig have udbetalt fuld Driftslederløn, kommer der til at mangle disse 1 521 Kr. ved Aarsopgørelsen. Men saaledes gaar det slet ikke til i de allerfleste Tilfælde, og ude i Sognene, hvor Folk slet ikke er Forretningsmænd, men rigtige Bønder, er Driftsbureauets Beregninger jo ogsaa nærmest en Slags Latin.

Dette er Forklaringen paa den Modstrid mellem Teorien og det rent praktiske Liv, at Venstre og de Konservative i de to Perioder, da de havde Flertallet i begge Ting, ikke rørte ved de faste Ejendomsskatter. Af de ca. 50—60 Mill. Kr. faste Skatter, der hviler paa Landsbrugsjorden, er den helt overvejende Mængde jo sognekommunale Skatter, som vi intet direkte har at gøre med, og som Bøndernes Ligningsmyndigheder selv har ansat. I Sammenligning med dem er Statens Ejendomsskatter ganske ubetydelige, og Amtsskatterne har denne Regering jo netop nedsat efter en Konjunkturberegning. Derfor var det sandt og rigtigt, hvad den højtærede Landbrugsminister forleden svarede angaaende de faste Ejendomsskatter, at deres Afrystning kun kan tjene Kapitalisternes og det store Hartkorns Interesser. Nej, det, som man fra